

«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» БАҒДАРЛАМАСЫ ДИСКУРСЫНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ ПАРАДИГМАСЫ ЖӘНЕ ЖАСТАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ БІРЕГЕЙЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Шүкенай Г.Т.

І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Қазақстан Республикасы, Талдықорған қ.
*e-mail: chukenaeva@mail.ru

Аңдатпа. Мақала «Рухани жаңғыру» бағдарламасына қатысты қоғамдық дискурсты педагогикалық тұрғыдан зерделеуге бағытталған. Зерттеудің негізгі мақсаты – бағдарламаның ресми және қоғамдық коммуникацияларындағы құндылықтық бағдарларды айқындап, олардың жастардың ұлттық бірегейлігін қалыптастырудағы тәрбиелік әлеуетін ғылыми тұрғыда талдау.

Зерттеу қоғам санасын жаңғырту саясаты тек саяси–әлеуметтік құбылыс қана емес, сонымен қатар білім беру мен тәрбие жүйесінде қолдануға болатын маңызды әдіснамалық және мазмұндық ресурс екенін көрсетуге негізделген. Зерттеу бағыты жастардың құндылықтық бағдарларын қалыптастырудағы дискурстық стратегиялардың ролін анықтауға, білім беру үдерісінде рухани және мәдени мазмұнды тиімді пайдаланудың ғылыми негіздерін ұсынуға бағытталды.

Зерттеудің ғылыми маңызы мемлекеттік идеологиялық дискурсты педагогикалық ғылым тұрғысынан кешенді талдаудың жаңа тәсілін ұсынуы арқылы айқындалады. Зерттеу нәтижелері оқу–тәрбие үдерісінде, тәрбие бағдарламалары мен әдістемелік құралдар жасауда қолданылуы мүмкін.

Мақалада контент–талдау әдісі қолданылды: сандық тұрғыда лексикалық бірліктер мен тақырыптық маркерлердің жиілігі анықталса, сапалық талдау олардың саяси және мәдени контексте интерпретациялануына бағытталды. Нәтижесінде «ұлттық құндылықтар», «білім», «жаңғыру», «бірлік», «қазақ тілі» сияқты доминант ұғымдар жастардың құндылықтық бейнесін қалыптастыруда негізгі рөл атқаратыны анықталды.

Жастардың ұлттық бірегейлігін қалыптастыру мүмкіндіктері ең алдымен олардың тарихи жад пен мәдени дәстүрге негізделген құндылықтарға бейімделуі арқылы айқындалады. Сонымен қатар, дискурстағы білім, тіл және бірлік ұғымдары жастардың өзіндік «ұлттық менін» тануына және жаһандық кеңістікте бәсекеге қабілетті болуына ықпал етеді. Бағдарлама аясында қалыптасқан құндылықтық парадигма жастардың азаматтық жауапкершілігін арттырып, қоғамдағы әлеуметтік ынтымақ пен ұлттық тұтастықты нығайтудың тиімді педагогикалық құралы ретінде танылады. Жасалған талдау нәтижесінде «Рухани жаңғыру» бағдарламасының дискурсы педагогикалық тұрғыдан тұлғаның рухани–адамгершілік дамуын қамтамасыз ететін, ұлттық бірегейлікті нығайтатын маңызды құрал ретінде бағаланды. Зерттеу қоғамдық дискурсты білім беру жүйесінде ұлттық сана мен құндылықтарды қалыптастыруға ықпал ететін тиімді педагогикалық ресурс ретінде ұсынуымен құнды.

***Кілт сөздер:** Рухани жаңғыру, қоғамдық дискурс, құндылық, құндылық бағдарлар, контент–талдау, қоғамдық сананы жаңғырту, дискурстық стратегиялар.*

Кіріспе

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы заманауи қазақстандық қоғамды құруда идеологиялық негізге ие бағдарлама болды. Оның мазмұны қазақстандықтардың іс–әрекеттері мен мінез–құлық моделін айқындап, құндылықтық бағдарын, өзекті ұстанымдарын қалыптастыруға бағытталған. Бағдарлама мемлекетті, жеке тұлғаларды дамытуды мақсат тұтып, тұлға – азамат – қоғам – мемлекет өзара байланысын нығайтуды көздеді. Қоғамдық сананы жаңғырту нәтижесінде болған өзгерістерді тіркеуге мүмкіндік беретін құралдардың бірі бағдарламаны іске асыруға қатысты қоғамдық дискурсты зерттеу болып табылады.

Бағдарлама және оның арнайы жалпыұлттық жобаларын нақты жүзеге асыру жаңа трендтермен, мазмұнмен және жаңғырту символдарымен толықтырылып, ұлттық бірегейліктің негізіне, жалпы алғанда ұлттың рухани жобасына айналды.

Тақырыптың өзектілігі жаңғыру саясатының қоғамдық және ресми коммуникациялар арқылы қандай тәсілдермен жеткізілетінін ғылыми тұрғыдан пайымдаудың қажеттілігі, сондай–ақ осы мәтіндердің интенциясын және негізгі лексикалық маркерлерін айқындауға мүмкіндік беретін кешенді зерттеулердің жеткіліксіздігімен айқындалады.

Материалдар мен әдістер

Материал ретінде 2017 жылдан бастап 2024 жылға дейін жарияланған мәтіндер жинақталды. Оның ішінде:

- Қазақстан Республикасы орталық органдары өкілдерінің, министрлердің, аймақтық жобалық кеңселер басшыларының көпшілік алдында сөйлеген сөздері;
- тиісті министрліктердің, жергілікті атқарушы органдар мен жобалық кеңселер дайындаған талдамалық есептері мен материалдары;
- бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған мақалалар.

Мақалада талданған талдамалық есептер:

1. «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асырудың қорытындысы бойынша талдамалық баяндама (2017, 2018 жылдар және 2019 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша). – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2019 ж. – 141б.

2. 2020 жылдың 10 айында «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру қорытындысы бойынша талдамалық баяндама. «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2020ж. – 201б.

3. «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру тиімділігі әлеуметтанулық зерттеуі. – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2021 ж. – 75б.

4. «Рухани жаңғыру» бағдарламасын 2022 жылдың 9 айында іске асыру қорытындысы бойынша талдамалық баяндама. – Астана: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2022 ж. – 101б.

Талдамалық баяндамалар бағдарламаның іске асырылуын, үрдістері мен перспективаларын, негізгі бағыттары мен алты арнайы жоба бөлінісінде бағдарламаны іске асырудың маңызды жетістіктерін талдауды қамтыған. Баяндамаларда бағдарламаны орталық мемлекеттік органдар, жергілікті атқарушы органдар, сондай-ақ жергілікті өңірлік жобалық офистер деңгейінде іске асыру нәтижелері талданған. Әр талдамалық есеп соңында жүргізілген жұмысты талдау, сараптамалық сауалнама нәтижелеріне сүйене отырып, бағдарламаны іске асырудың келесі кезеңдері үшін ұсынымдар берілген.

Құжаттар, нұсқаулар:

1. «Рухани жаңғыру» бағдарламасының негізгі алты бағыты бойынша технологиялық пакеттер. – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2020 ж. – 198б.

2. «Рухани жаңғыру» өңірлік жобалық офистерінің жұмысын ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқау. – Нұр-Сұлтан, 2019. – 24б.

3. Қоғамдық сананы жаңғырту: тұжырымдамалық және әдіснамалық тәсілдер. – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2020 ж. – 150б.

4. Ішкі саясат саласы қызметкерлеріне арналған «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында түсіндіру және идеологиялық жұмыстар жүргізу бойынша әдістемелік құрал. – Нұр-Сұлтан, 2021. – 40б.

5. «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру жөніндегі 2020 жылға арналған іс-шаралар жоспары бойынша әдістемелік нұсқаулық. – Нұр-Сұлтан, 2020. – 150б.

Мәтіндердің жалпы корпусы 1200 беттен астам (шамамен 480 000 сөз) құрады, бұл талдаудың репрезентативтілігін қамтамасыз етеді. Материалдар бағдарламаның алты негізгі бағытын қамтыды:

1. Бәсекелік қабілет
2. Прагматизм
3. Ұлттық бірегейлікті сақтау
4. Білімнің салтанат құруы
5. Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық жолмен дамуы
6. Сананың ашықтығы

2024 жылы «Ұлттық құндылықтар: стратегиялық ұстанымдарға шолу» тақырыбында жүргізілген әлеуметтік зерттеудің деректері бойынша қазақстандықтардың құндылықтарының қалыптасуына ықпал ететін азаматтық қоғам институттарының мынадай көрсеткіштері анықталды: саяси партиялар – 28,2%, кәсіподақтар – 23,4%, құқық қорғау ұйымдары – 28,8%, этномәдени бірлестіктер – 17,3%, діни ұйымдар – 22,5%, қоршаған ортаны қорғау ұйымдары – 14,9%, гендерлік ұйымдар – 7,8%, жастар ұйымдары – 29,3%, қайырымдылық ұйымдары – 25,8%, бұқаралық ақпарат құралдары мен олардың өкілдері – 20,5%, тұрғылықты жері бойынша азаматтардың бірлестіктері – 14,8%, әлеуметтік желілердегі топтар мен қауымдастықтар – 18,8%, жауап беруге қиналамын дегендер – 13,9% [1].

Әлеуметтік зерттеу нәтижелері көрсеткендей, құндылықтардың қалыптасуына бұқаралық ақпарат құралдары мен олардың өкілдері 20,5% жағдайда әсер етеді. Осыған сәйкес, «Рухани жаңғыру» бағдарламасына қатысты жарияланымдарды талдау құндылықтардың аталмыш материалдар негізінде қалай қалыптасатынын анықтаудың орынды әдістемелік тәсілі болып табылады.

Контент-талдау сандық және сапалық түрде жүргізілді. Сандық талдау барысында лексикалық бірліктер мен тақырыптық маркерлердің қолданылу жиілігі есептелді. Сапалық талдау саяси және мәдени контекстегі жиі кездесетін бірліктерді интерпретациялауға бағытталды. Бұл әдісті тандаудың себебі, ең алдымен, зерттеу нысанының мазмұндық құрылымын жүйелі түрде ашуға мүмкіндік беруінде. Сонымен қатар, контент-талдау мәтіндерде жасырын түрде көрінетін құндылықтық бағдарларды айқындауға жағдай жасайды. Сандық өлшемдер мәтіндегі басым тақырыптарды дәл және объективті түрде анықтауға көмектесе отырып, зерттеудің ғылыми негізділігін қамтамасыз етеді. Сапалық интерпретация лексемалардың саяси және мәдени мәнін терең түсіндіруге мүмкіндік береді, ал осы екі деңгейдің үйлесуі зерттеу нәтижелерінің кешенділігін және сенімділігін арттырады.

К. Krippendorff контент-талдауді «мәтінге негізделіп, бастапқы көздің басқа жағдайлары немесе қасиеттері туралы нақты тұжырым жасауға арналған қайта өңдеуге болатын әрі жарамды әдіс» деп анықтайды [2]. Контент-талдау қоғамда бұқаралық ақпарат құралдары арқылы қалыптасатын түсініктер құрылымын анықтауға мүмкіндік береді. Барлық анықтамалар әдістің объективті сипатына назар аударады, мұндағы объективтілік әр кезеңнің нақты белгіленген ережелер мен рәсімдерге сүйене отырып жүргізілуін талап етеді [3]. Бір материалды әртүрлі зерттеушілер қолданғанда нәтижелердің қайталануы сенімділікті тексерудің маңызды элементі болып табылады. Осылайша, контент-талдау нақтылық қағидатына негізделген әдістер қатарына жатады.

Сапалық контент-талдау мәтіндегі элементтердің жиілігін санаумен шектелмейді, ол әлеуметтік шындық пен оның кең контекстін түсінуге бағытталады. Бұл әдіс мағыналарға, интенциялар мен салдарға, сондай-ақ контекске назар аударады, сөздерді, фразаларды немесе сөйлемдерді олардың қолданылу ортасына қарай сипаттайды [4]. Контент-талдау тек құжаттық дереккөздердің сипаттамасын ғана емес, сонымен бірге коммуникативтік үдерістің өзін – коммуникатордың әлеуметтік бағдарларын, басым құндылықтар мен нормаларды, сондай-ақ олардың түрлі аудитория тарапынан қабылдану тиімділігін де айқындауға мүмкіндік береді.

Неміс зерттеушісі Р. Mauring сапалық контент-талдауды қолданудың бес негізгі бағытын бөліп көрсетеді: коммуникация (нақты контент-талдау ретінде); герменевтика (интерпретация өнері ретінде); сапалық әлеуметтік зерттеу (интерпретациялық парадигма); әдебиеттану; психология [5].

Сонымен қатар, Р. Mauring контент-талдаудың үш негізгі санатын анықтайды: мазмұнды жинақтау, мазмұнды жіліктеп зерттеу және оны құрылымдау.

Сапалық контент-талдауды қолданудың бұл бағыттары зерттеушіге тілдік материалды тереңірек түсінуге мүмкіндік береді және мынадай аспектілерді қамтиды: зерттелетін құбылысты жүйелеу; коммуникативтік модель құру; талдау категорияларын анықтау; астыртын мағыналарға назар аудару; дәстүрлі түсіну және интерпретация

үдерістерін есепке алу; жағдайды қарама-қарсы көзқарас тұрғысынан қарастыру; семиотика мен прагматикалық мағына теориясына сүйену; құрылымданған мәтіндерді интерпретациялаудың арнайы ережелерін пайдалану.

Талдау категорияларын анықтау кезінде теңгерімді тәсіл сақталуы тиіс, мұнда категориялар мынадай өлшемдерге сәйкес келуі қажет:

- Өзектілік – зерттеу міндеттеріне сәйкестігі;
- Толық қамту – зерттелетін ұғымдардың мазмұнын барынша толық көрсету;
- Ерекшелікті ескеру – бір мазмұн бір уақытта бірнеше категорияға бірдей дәрежеде енгізілмеуі тиіс;
- Сенімділік – құжатты талдау барысында мазмұнды белгілі бір категорияға жатқызу жөнінде зерттеушілер арасында қарама-қайшылық болмауы [3].

Нәтижелер мен талқылаулар

«Рухани жаңғыру» бағдарламасына қатысты мәтіндер патриоттық және гуманитарлық лексикаға қанық. Онда назар тек экономикалық немесе саяси трансформацияға ғана емес, ең алдымен, рухани жаңғыруға аударылған.

Зерттеліп отырған мәтіндер бірнеше қайталанатын дискурстық стратегиялар негізінде қызмет етеді:

Легитимация стратегиясы – реформаларды тарихи сабақтастық арқылы негіздеу. Бұл контексте легитимация қарастырылып отырған құжаттың маңыздылығын қоғам да, мемлекеттік институттар да мойындауды білдіреді.

Сакрализация стратегиясы – рәміздерге, маңызды тарихи даталарға және қаһармандар бейнелеріне сүйену.

Анықтаушы стратегия – болашақ ұрпаққа, жастарға жүгіну және елдің келешегіне екпін қою.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы ұлттық жаңғыру дискурсын қалыптастырады, мұнда негізгі субъект мәдениетті азамат болып табылады. Бағдарламаны жүзеге асыруға арналған материалдардың тілі ұлттық бірегейлікті нығайтуға бағытталған және «төменнен жоғарыға» стратегиясына негізделген, яғни шағын отаннан жаһандық деңгейге көтерілу қозғалысын болжайды.

Бағдарлама аясындағы коммуникациялар тек ақпараттық-есептік қызмет қана емес, сонымен қатар құндылықтық бағдарларды қалыптастыру қызметін де атқарады.

Дәстүрлі түрде контент-талдау коммуникацияның айқын мазмұнын объективті, жүйелі және сандық сипаттау әдіснамасы ретінде қарастырылады. Зерттеу нысаны кез келген бекітілген коммуникация түрі бола алады: аудиожазбалар, жазбаша құжаттар, бейнематериалдар және т.б.

«Құндылықтар – бұл қоғам мүшелерімен бөлісетін, қажеттіні, дұрыс пен жақсылықты білдіретін абстрактілі түсініктер. Құндылықтар маңызды деп қабылданғандықтан және терең эмоциялық мәнге ие болғандықтан, қоғам оларды сақтау үшін құрбандыққа баруға дайын» [6].

А. Tadege, А. Seifu және S. Melese Ван Лангенің әлеуметтік құндылықтық бағдарларды үш түрге бөлуге арналған жіктемесіне сүйенеді: просоциалды, индивидуалистік және бәсекелестік. Просоциалды индивидтер өздерінің де, өзгенің де нәтижелерін барынша арттыруға, айырмашылықтарды азайтуға ұмтылады; индивидуалистер тек өзінің пайдасын көздейді және өзгелердің мүддесін ескермейді; ал бәсекелестер өз жетістіктерін басқалардың табыстарымен салыстыру арқылы салыстырмалы артықшылыққа қол жеткізгісі келеді [7].

Әлеуметтік құндылықтық бағдарлардың бұл жіктемесі әлеуметтік-мәдени өзгерістер контекстінде жеке тұлғалардың мотивациялық ұстанымдарын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» сияқты бағдарламалық құжаттармен басталған қоғамдық сананы жаңғырту жағдайында қоғамды біріктіруге ықпал ететін просоциалды бағдарлар айрықша маңызға ие. Бұл бағдарлар ұлттық бірегейлікті нығайтуға және әлеуметтік

ынтымаққа бағытталған рухани жаңғырудың стратегиялық мақсаттарына сәйкес келеді. Сонымен қатар, индивидуалистік және бәсекелестік ұстанымдарды талдау қоғамдық келісімге қол жеткізуге кедергі келтіруі мүмкін әлеуетті тосқауылдарды анықтауға мүмкіндік береді. Осылайша, мінез-құлықтың психологиялық үлгілерін идеологиялық бастамалармен салыстыру қоғамдық ұтқырлық тетіктерін кешенді түсінуге жол ашады.

«Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы қазақстандық қоғамның ұлттық-рухани бағытта дамуына және қоғамдық сананың жаңаруына қуатты серпін берді. Бұл үдерісте бағдарлама аясында қолданылған тілдік бірліктер елеулі рөл атқарды. Мәтінде негізгі лексикалық бірліктердің қолданылу жиілігі олардың маңыздылығын айқындайды: «ұлт» – 58, «тарих» – 37, «жаңғыру» – 24, «халық» – 13, «мемлекет» – 7, «тәуелсіздік» – 5 [8].

«Рухани жаңғыру» бағдарламасына қатысты материалдарды талдау барысында негізгі лексикалық бірліктердің жиілігі бағаланды (кесте 1). Негізгі ұғымдар ретінде төмендегілер анықталды: ұлттық құндылықтар, бәсекеге қабілеттілік, бірлік, мәдени мұра, салт-дәстүр, тарихи сана, туған өлке, жаңғыру, гуманитарлық білім, білім, цифрландыру, ұлттық бірегейлік, қоғамдық келісім, азаматтық жауапкершілік, әділеттілік, тәуелсіздік, отбасы, теңдік, ар-намыс, қазақ тілі.

Кесте 1 – Аналитикалық есептердегі негізгі ұғымдардың қолданылу жиілігі

№	Лексикалық бірлік	2017, 2018, 2019 ж. талдамалық есепте кездесу жиілігі	2020 ж. талдамалық есепте кездесу жиілігі	2021 ж. талдамалық есепте кездесу жиілігі	2022 ж. талдамалық есепте кездесу жиілігі
1	Жаңғыру	167	295	51	33
2	Білім	108	67	74	62
3	Қазақ тілі	71	66	13	22
4	Туған жер	85	61	8	11
5	Құндылық / ұлттық құндылық	52/5	15/0	26/0	42/2
6	Отбасы	34	12	17	11
7	Гуманитарлық білім	19	30	6	10
8	Дәстүр	1	18	18	23
9	Бәсекеге қабілеттілік	36	5	8	7
10	Ұлттық бірегейлік	16	3	2	6
11	Мәдени мұра	18	2	0	2
12	Цифрландыру	1	1	9	3
13	Бірлік	9	1	0	1
14	Тәуелсіздік	3	1	1	6
15	Қоғамдық келісім	1	8	0	0
16	Азаматтық жауапкершілік	5	1	0	1
17	Теңдік	3	0	0	0
18	Әділеттілік	1	0	1	0
19	Тарихи сана	0	0	0	0
20	Ар-ождан	0	0	0	0

[9–12]

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы контексіндегі жаңғыру қоғамдық сананы кешенді жаңғырту ретінде қарастырылады, ол дәстүрлі құндылықтарды қазіргі заман талаптарына бейімдеуді көздейді. Бұл Батыс үлгілерін механикалық түрде көшіру емес, ұлттық ерекшелікті ескере отырып, прогрессивті тәжірибелерді саналы енгізу үдерісі болып табылады. Жаңғырудың негізгі міндеті – жаһандық ойлауға қабілетті әрі ұлттық бірегейлігін сақтаған бәсекеге қабілетті азамат қалыптастыру. Бағдарламада рухани жаңғырудың тұрақты дамуды қамтамасыз ететін ішкі трансформация ретіндегі маңыздылығы ерекше атап өтіледі. Осылайша, жаңғыру инновациялар мен мәдени сабақтастықтың синтезі ретінде түсіндіріледі.

Білім беру «Рухани жаңғыру» бағдарламасында ұлттың зияткерлік әлеуетін қалыптастырудың негізгі құралы ретінде айқындалады. Ол тұрақты дамуды, әлеуметтік ұтқырлықты және елдің жаһандық деңгейдегі бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ететін стратегиялық ресурс ретінде қарастырылады. Білім беру мазмұнын жаңартуға, цифрлық технологияларды енгізуге және сыни ойлауды дамытуға арнайы назар аударылады. Білім беру саясаты жоғары моральдық ұстанымдары бар, патриоттық сана–сезімі қалыптасқан азаматтарды тәрбиелеуге бағытталуы тиіс. Осы контексте білім тек қана білім жүйесі емес, сонымен бірге рухани және мәдени жаңғыру тетігі ретінде ұсынылады.

Қазақ тілі «Рухани жаңғыру» бағдарламасында ұлттық бірегейлік пен рухани бірліктің іргетасы ретінде қарастырылады. Оның ғылымда, білімде, техникада және мемлекеттік басқаруда қолданылу аясын кеңейту стратегиялық міндет ретінде белгіленген. Бағдарламада тілді қазіргі қоғамдық өмірдің барлық салаларына интеграциялау арқылы оның беделін арттыру қажеттігі атап өтіледі. Бұл үшін лексикалық қорды жаңарту, функционалдық сауаттылықты дамыту және тіл мәдениетін жетілдіру талап етіледі. Нәтижесінде, қазақ тілі дәстүрдің символы ғана емес, заманауи қарым–қатынас пен ойлаудың толыққанды құралына айналуы тиіс.

Ұлттық құндылықтар «Рухани жаңғыру» бағдарламасында мәдени бірегейліктің тұрақтылығын қамтамасыз ететін рухани–адамгершілік бағдарлар ретінде айқындалады. Бағдарлама олардың мәнін қайта қарастыруға және жаһандану жағдайында өзектендіруге шақырады, бұл тарихи мұраны сақтауға кедергі келтірмей, инновациялық дамуға жол ашады. Патриотизм, еңбекқорлық, білімге ұмтылыс, тарих пен аға буынға құрмет сияқты категорияларға ерекше көңіл бөлінеді. Ұлттық құндылықтар жаңа қазақстандықтың – дәстүрлі моральдық ұстанымдар мен заманауи дүниетанымды ұштастыра білген азаматтың қалыптасуының негізіне айналады.

«Туған жер» ұғымы жиі кездесетін алғашқы бес лексема қатарына енеді, бұл қазақ халқының бойына сіңген ұлтжандылығын айғақтайды. Бұл құбылыс ұлттық дәстүрмен байланысты: ата–бабалар туған жерді аялауды, жеке тұлғаның дүниеге келуі мен қалыптасқан ортасын қадірлеуді, өз халқының тіліне, мәдениетіне, әдебиеті мен тарихына құрмет көрсетуді, сондай–ақ ұлттың көрнекті өкілдеріне деген мақтаныш сезімін өсиет еткен. Қазақ қоғамында өзінің тегін және жүзге тиесілілігін білу этникалық бірегейлікті түсіну мен кемелділіктің белгісі ретінде қабылданады, бірақ оның түпкі мақсаты – тұтас әрі біртұтас халық қалыптастыру. Ер азамат үшін Отанға деген сүйіспеншілік, оның шаруашылығы мен мәдениетінің дамуына білім, еңбек және күш–жігер арқылы үлес қосу – перзенттік борыш ретінде қабылданады [13].

«Бәсекеге қабілеттілік» ұғымы «Рухани жаңғыру» бағдарламасында прагматизм қағидалары және білім культімен тығыз байланысты. Ол тұлғаның инновациялық дамуға бағдарлануын, білімді тәжірибеде қолдануын, сапалы нәтижелерге қол жеткізуін, озық тәжірибені таратуды және осы негізде жаңа мәдени дәстүрді қалыптастыруды көздейді. Егер жеке тұлға немесе ұлт жаһандық деңгейде артықшылыққа ие өнім ұсына алса, ол бәсекеге қабілетті деп танылады. Үнемі өзгеріп отыратын әлем жағдайында бәсекеге қабілеттілік жеке адам да, ұлт та табысқа жетудің басты факторы болып саналады.

«Бірлік» ұғымы да ұлттық дамудың дискурсында негізгі орынға ие. Бұл тұрғыда ұлы жазушы Мұхтар Әуезовтің: «Қазақстан халқының бірлігі – бұл жай ғана талап емес, ол – императив. Оны елемей – болашақтан айырылу. Біз үшін бұл жердегі шын мәнінде маңызды нәрсені түсіну қажет. Басқамен дауласпай, соңғы нанды немесе бұлақ суын бөліскендей, әркіммен бөлісу керек – сонда ғана сенім мен бірлік орнайды» деген пікірі әрқашан өзекті [14].

Негізгі лексемаларды («рухани жаңғыру», «ұлттық құндылықтар», «білім», «модернизация») санау алдын ала жүргізілетін талдаудың маңызды кезеңі болып табылады, ол мәтін корпусындағы негізгі ұғымдардың жиілігі мен таралуын анықтауға мүмкіндік береді. Алайда статистикалық жиілік бұл лексемалардың дискурс құрылымындағы қызметін толық ашып бере алмайды. Тереңірек түсіну үшін олардың қайталанатын терминдер ретінде жасырын прагматикалық және идеологиялық мәнін айқындайтын сапалық дискурстық талдау қажет. Мысалы, алғаш қарағанда бейтарап немесе гуманитарлық сипаттағы «рухани жаңғыру» тіркесі бағдарлама контекстінде мәдени мұра мен ұлттық тұрақтылық үшін азаматтардың ұжымдық жауапкершілігіне үндеу жасайтын ұранға айналады. Бұл лексема құндылықтық бағдарды ғана емес, сонымен бірге мінез-құлықтың нормативтік шеңберін белгілейді, оның аясында әрбір субъект «ұлттық жаңғыру» жобасына символикалық тұрғыдан қатысады.

Сол сияқты, «білім» ұғымы бағдарламаның мәтіндерінде өзінің институционалдық мағынасынан шығып, идеологиялық мәнге ие екені байқалады. Ол «жаңа қазақстандықты» – ұлттық бірегейлік пен жаһандық бәсекеге қабілеттілікті ұштастыратын азаматты қалыптастыру құралы ретінде қызмет атқарады. Осылайша, «білім» лексемасы жаңғыруды рационалды тұрғыдан негіздеудің, реформалардың қажеттілігін дәлелдеудің және дискурстың ұйыстырушы әсерін күшейтудің құралына айналады.

Жалпы, жиі кездесетін түйінді сөздер тек шындықты сипаттап қана қоймай, оны құрастыруға бағытталған перформативті функция атқарады. Базалық ұғымдардың семантикалық қанықтығы арқылы лексика бағдарламаның құндылықтары төңірегінде халықты жұмылдырудың құралына айналатын идеологиялық кеңістік жасалады.

Бағдарламаға қатысты жарияланымдар құндылықтарды қалыптастыру қызметін де атқарады. Осыған байланысты мақалалар мазмұны арқылы қоғам санасында орнығып, құндылықтық бағдарлар ретінде бекітілетін құндылық түрлерін айқындау мақсатында әртүрлі құндылықтарды бейнелейтін лексикалық бірліктер жинақталды.

«Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында жарияланған материалдар мен құжаттарда [15–18] төмендегідей құндылық түрлері көрініс тапқан: адамгершілік құндылықтар, заттық құндылықтар, адами құндылық, өзекті құндылық, ұлтаралық қатынастар құндылықтары, мәдени құндылық, демократиялық құндылық, тарихи және мәдени құндылық, бірегей құндылық, маңызды құндылық, өмірлік құндылық, тәрбиелік құндылық, бағдарлама құндылықтары, ұлттық құндылық, моральдық құндылық, отбасылық құндылық, идеологиялық құндылық, салауатты өмір салты құндылықтары, Тәуелсіздігіміздің қасиетті құндылықтары, бағыт құндылықтары, негізгі құндылықтар, рухани құндылықтар, этнографиялық құндылықтар, Қазақстанның қасиетті рухани құндылықтары, мәдени құндылықтар.

Қорытынды

«Рухани жаңғыру» бағдарламасының қоғамдық дискурсын мазмұндық тұрғыдан талдау оның идеологиялық, мәдени және әлеуметтік қызметтерінің күрделі құрылымын ашуға мүмкіндік берді. Зерттеу барысында бағдарламаның дискурстық кеңістігі ресми саяси риториканың бейнесі ғана емес, ұлттық сана мен тарихи жадты трансформациялаудың тетігіне айналғаны анықталды.

Бағдарламаның негізгі ұғымдары – рухани құндылық, жаңғыру, ұлттық код, прагматизм, білімге ұмтылыс – қоғамдық санада қалыптасып жатқан концептуалдық құрылымдардың негізін құрайтыны анықталды.

Жалпы алғанда, «Рухани жаңғыру» бағдарламасының дискурсы қазіргі қазақстандық қоғамның рухани-мәдени даму үдерісінде маңызды рөл атқарады. Ол ұлттық жаңғыру тетігі ретінде әлеуетке ие және жаңа қоғамдық ойлауды қалыптастыруға бастамашы болады. Бұл дискурсты ғылыми тұрғыдан пайымдау бағдарламаның мазмұнын ашуға ғана емес, сонымен қатар қоғамдық пікір қалыптасу тетіктерін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Контент-талдау нәтижелері «Рухани жаңғыру» бағдарламасының дискурсы ұлттық бірегейлік, сананы жаңғырту, рухани құндылықтарды нығайту және әлеуметтік бірлік тақырыптары төңірегінде қалыптасатынын көрсетті. Ұлттық бірегейлік дискурсы бағдарламаның және оған қатысты мақалалардың орталық өзегін құрайды. Құжаттар мен баяндамаларда жаһандану жағдайында ұлттың өміршеңдігінің шарты ретінде «ұлттық кодты сақтау» қажеттігі жиі атап өтіледі. Сананы жаңғырту «Рухани жаңғыру» дискурсында жаһандық кеңістікке ықпалдасу үшін қажет ойлау трансформациясы ретінде ұсынылады. Прагматизмге, ашықтыққа және сыни ойлауға ерекше назар аударылады. Жаңғыру адамның ішкі жаңаруынсыз мүмкін емес екендігі жиі айтылады. Рухани құндылықтарды нығайту дискурсы қоғамның негізгі тірегі ретінде дәстүрлерге, моральға және адамгершілікке жүгінеді. Руханилықтың архаикалық элемент емес, тұрақты дамудың ресурсы екендігі атап өтіледі. Жастарды тарихқа, үлкенге, еңбекке құрметпен тәрбиелеу қажеттілігі жиі аталады. Бағдарлама аясында мәдениет, әдебиет пен рухани мұраны жаңғыртуға бағытталған бастамалар қолдау табады. Бағдарлама қоғамды ортақ құндылықтар, толеранттылық және этносаралық келісім төңірегінде біріктіруге назар аударады. Қазақстан халықтар бейбіт қатар өмір сүретін үлгі ретінде ұсынылады. Құжаттарда «жалпы азаматтық сананы қалыптастыру» қажеттігі айрықша аталады.

Жүргізілген контент-талдау нәтижесінде төмендегідей қорытындылар жасалды:

– Ресми мәтіндердің интенциялық стратегиялары қоғамды жұмылдыруға, бірегейлікті қалыптастыруға және құндылықтарды трансформациялауға бағдарланған. Бағдарламаның коммуникативтік үндеуі рухани-тарихи мұраға негізделген жаңа қазақстандық бірегейлікті қалыптастыруға бағытталған.

– Контент-талдау патриоттық, гуманитарлық және тәрбие беру бағытындағы лексикасы басым тұрақты лексика-семантикалық доминанттарды анықтады. Ұлттық бірегейлік, білім беру, жастар және цифрлық трансформация мәселелері.

– Дискурстық стратегиялар реформаларды легитимациялауға, тарихи өткенді сакрализациялауға, болашақ азаматтың позитивті бейнесін қалыптастыруға және ұрпақтар сабақтастығын айқындауға бағытталған. Талдау Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жаңғыру бағдарламасының лингвистикалық-семантикалық қырларын кешенді түрде талдауға жасалған алғашқы қадамдардың бірі болып табылады. Ол қазақстандық қолданбалы лингвистика, дискурс-анализ және әлеуметтік лингвистика дамуына үлес қосады, сондай-ақ мемлекеттік саясат пен ұлттық жоспарлау саласындағы концептуалдық аппаратты кеңейтеді.

Қаржыландыру туралы ақпарат

Мақала «BR24993269 – Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақстандық қоғамның құндылық бағдарларының эволюциясы және трансформациясы» бағдарламасы аясында әзірленді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1 Аналитический доклад «Общенациональные ценности: обзор стратегических ориентиров». – Астана, 2024. – 78 с.

2 Krippendorff K. Content analysis: An introduction to its methodology. – Beverly Hills, CA: Sage, 1980. – 180 p.

3 Пашина А. Контент-анализ как метод исследования: достоинства и ограничения // КиберЛенинка.

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontent-analiz-kak-metod-issledovaniya-dostoinstva-i-ogranicheniya> (қарау: 17.04.2025).

4 Ahmad Para S. A qualitative content analysis exploring gender representation in language textbooks published by Jammu and Kashmir board of school education // Social Sciences & Humanities Open. – 2024. – Vol. 10. – Article 100959. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.100959>

- 5 Mayring P. Qualitative Inhaltsanalyse: Grundlagen und Techniken. – Weinheim, 1994. – 215 p.
- 6 Lopez J. I., Shimotsukasa T., Oshio A. I really am more important than you: The relationship between the Dark Triad, cognitive ability, and social value orientations in a sample of Japanese adults // Social Sciences & Humanities Open. – 2023. – Vol. 8, № 1. – Article 100716. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100716>
- 7 Tadege A., Seifu A., Melese S. Teachers' views on values–education: The case of secondary schools in East Gojjam, Ethiopia // Social Sciences & Humanities Open. – 2022. – Vol. 6, № 1. – Article 100284. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2022.100284>
- 8 Назарбаев Н. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру // Официальный сайт Президента РК. – 2017. URL: https://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy (қарау: 16.04.2025).
- 9 «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асырудың қорытындысы бойынша талдамалық баяндама (2017, 2018 жылдар және 2019 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша). – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты» КеАҚ, 2019 ж. – 141б.
- 10 2020 жылдың 10 айында «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру қорытындысы бойынша талдамалық баяндама. «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2020ж. – 201б.
- 11 «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру тиімділігі» әлеуметтанулық зерттеуі. – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2021 ж. – 75б.
- 12 «Рухани жаңғыру» бағдарламасын 2022 жылдың 9 айында іске асыру қорытындысы бойынша талдамалық баяндама. – Астана: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2022 ж. – 101б.
- 13 Жарықбаев Қ. Психология негіздері. – Алматы: Эверо, 2015. – 368 б.
- 14 Ауэзов М.М. Времен связующая нить. – Алматы: ИД «Жибек жолы», 2016. – 758 б.
- 15 «Рухани жаңғыру» бағдарламасының негізгі алты бағыты бойынша технологиялық пакеттер. – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2020 ж. – 198б.
- 16 «Рухани жаңғыру» өңірлік жобалық офистерінің жұмысын ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқау. – Нұр-Сұлтан, 2019. – 24б.
- 17 Қоғамдық сананы жаңғырту: тұжырымдамалық және әдіснамалық тәсілдер. – Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» қазақстандық қоғамдық даму институты», 2020 ж. – 150б.
- 18 «Дәстүрлерді жаңғырту: қазақстандық қоғамдағы жаңа мінез-құлық нормалары» әлеуметтік зерттеуі. – Астана: «Қазақстандық қоғамдық даму институты», 2023. – 75б.

REFERENCES:

- 1 Analiticheski doklad «Obşenasionälnye senosti: obzor strategicheskikh orientirov». (2024). [Analytical report «National Values: Overview of Strategic Guidelines»]. – 78 p. (in Kazakh)
- 2 Krippendorff K. (1980). Content analysis: An introduction to its methodology. Beverly Hills, CA: Sage. – 180 p.
- 3 Paşınan A. Kontent–analiz kak metod issledovania: dostoinstva i ogranichenia [Content analysis as a research method: advantages and limitations] // KiberLeninka. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontent-analiz-kak-metod-issledovaniya-dostoinstva-i-ogranicheniya> (qarau: 17.04.2025). (in Russian)
- 4 Ahmad Para, S. (2024). A qualitative content analysis exploring gender representation in language textbooks published by Jammu and Kashmir board of school education. Social Sciences & Humanities Open, 10, Article 100959. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.100959>
- 5 Mayring P. (1994). Qualitative Inhaltsanalyse: Grundlagen und Techniken. Weinheim. – 215 p.
- 6 Lopez J. I., Shimotsukasa T., Oshio A. (2023). I really am more important than you: The relationship between the Dark Triad, cognitive ability, and social value orientations in a sample of Japanese adults. Social Sciences & Humanities Open, vol. 8(1), Article 100716. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100716>
- 7 Tadege A., Seifu A., Melese S. (2022). Teachers' views on values–education: The case of secondary schools in East Gojjam, Ethiopia. Social Sciences & Humanities Open, vol. 6(1), Article 100284. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2022.100284>
- 8 Nazarbaev, N. (2017). Bolashaqqa bagdar: Rukhani zhangyru [A Look into the Future: Spiritual Modernization]. Official website of the President of the Republic of Kazakhstan. Retrieved April 16, 2025, from (in Kazakh). <https://www.akorda.kz/kz/events/>
- 9 «Ruhani jañgyru» bağdarlamasyñ jüzege asyru dyñ qorytyndysy boynşa taldamalyq baiandama (2017, 2018 jyldar jäne 2019 jyldyñ 9 ainyñ qorytyndysy boynşa). (2019). [Analytical Report on the Results of the Implementation of the 'Rukhani Zhangyru' Program (for 2017, 2018, and the first 9 months of 2019)]. – Nür–Sültan: «Ruhani jañgyru» qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty» KeAQ. – 141p. (in Kazakh)
- 10 2020 jyldyñ 10 aiynda «Ruhani jañgyru» bağdarlamasyñ iske asyru qorytyndysy boynşa taldamalyq baiandama. (2020). [Analytical Report on the Results of the Implementation of the 'Rukhani Zhangyru' Program for 10 Months of 2020]. «Ruhani jañgyru» qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty». – 201p. (in Kazakh)
- 11 «Ruhani jañgyru» bağdarlamasyñ jüzege asyru tiimdiñliğı» äleumettanulyq zertteui. (2021). [Sociological Study on the Effectiveness of the Implementation of the 'Rukhani Zhangyru' Program]. – Nür–Sültan: «Ruhani jañgyru» qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty». – 75p. (in Kazakh)

- 12 «Ruhani jañgyru» bağdarlamasy 2022 jylдың 9 айында іске асыру қорытындысы бойынша талдамалық баиандам. (2022). [Analytical Report on the Results of the Implementation of the 'Rukhani Zhangyru' Program for the First 9 Months of 2022]. – Astana: «Ruhani jañgyru» qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty». – 101p. (in Kazakh)
- 13 Jaryqbaev Q. Psihologia negizderi. (2015). [Fundamentals of Psychology]. – Almaty: Evero. – 368 p. (in Kazakh)
- 14 Auezov M.M. Vremen svāzuiušaia nit. (2016). [The connecting thread of time]. Almaty: ID «Jibek joly». – 758 p. (in Russian)
- 15 «Ruhani jañgyru» bağdarlamasyның negizgi alty bağyty boyınsha tehnologialyq paketter. (2020). [Technological Packages for the Six Main Areas of the 'Rukhani Zhangyru' Program]. – Nūr-Sūltan: «Ruhani jañgyru» qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty». – 198p. (in Kazakh)
- 16 «Ruhani jañgyru» öñirlik jobalyq ofisteriniń jūmysyn üymdastyru boyınsha әдіstemelik nūsqaу. (2019). [Methodological Guidelines on Organizing the Work of Regional Project Offices of the 'Rukhani Zhangyru' Program]. – Nūr-Sūltan. – 24p. (in Kazakh)
- 17 Qoğamdyq sanany jañgyrtu: tūjyrymdamalyq және әдіsnamalyq tāsilder. (2020). [Modernization of Public Consciousness: Conceptual and Methodological Approaches]. – Nūr-Sūltan: «Ruhani jañgyru» qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty». – 150p. (in Kazakh)
- 18 «Dästürlerdi jañgyrtu: qazaqstandyq qoğamdaғы jaña minez-qūlyq normalary» әleumettik zertteui. (2023). [Social Study 'Revitalization of Traditions: New Norms of Behavior in Kazakhstan Society']. –Astana: «Qazaqstandyq qoğamdyq damu instituty». – 75p. (in Kazakh)

ЦЕННОСТНАЯ ПАРАДИГМА ДИСКУРСА ПРОГРАММЫ «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» И ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ МОЛОДЕЖИ

Шукенай Г.Т.

Жетысуский университет имени И. Жансугурова, Республика Казахстан,
г. Талдыкорган

*e-mail: chukenaeva@mail.ru

Аннотация. Статья посвящена педагогическому анализу общественного дискурса программы «Рухани жаңғыру». Основная цель исследования – выявить ценностные ориентиры в официальных и общественных коммуникациях и научно обосновать их воспитательный потенциал в формировании национальной идентичности молодежи. Работа исходит из того, что политика модернизации общественного сознания является не только социально-политическим феноменом, но и значимым методологическим и содержательным ресурсом, который может эффективно использоваться в системе образования и воспитания.

Исследование направлено на определение роли дискурсивных стратегий в формировании ценностных установок молодежи и на разработку научных основ использования духовного и культурного содержания в образовательном процессе. Научная новизна исследования заключается в предложении нового подхода к комплексному анализу государственного идеологического дискурса с позиций педагогической науки. Практическая значимость состоит в возможности применения результатов в учебно-воспитательном процессе, в программах и методических материалах.

В качестве методологической базы использован контент-анализ: количественный анализ позволил выявить частотность ключевых лексических единиц и тематических маркеров, а качественный – интерпретировать их в социально-культурном контексте. В результате установлено, что такие доминантные понятия, как «национальные ценности», «образование», «возрождение», «единство», «казахский язык», играют ключевую роль в формировании ценностного образа молодежи.

Возможности формирования национальной идентичности молодежи определяются, прежде всего, их ориентацией на ценности, основанные на исторической памяти и культурных традициях. Кроме того, такие понятия, как «образование», «язык» и «единство» способствуют осознанию молодежью собственного «национального Я» и формированию конкурентоспособности в глобальном пространстве. Ценностная парадигма программы усиливает гражданскую ответственность молодежи, укрепляет социальное единство и национальную целостность, выполняя функцию действенного педагогического инструмента.

Ключевые слова: Рухани жаңғыру, общественный дискурс, ценность, ценностные ориентиры, контент-анализ, модернизация общественного сознания, дискурсивные стратегии.

THE VALUE PARADIGM OF THE 'RUKHANI ZHANGYRU' PROGRAM DISCOURSE AND THE OPPORTUNITIES FOR SHAPING YOUTH NATIONAL IDENTITY

G.T. Shukenay

Zhetysu University named after I. Zhansugurov, Republic of Kazakhstan, Taldykorgan

*e-mail: chukenaeva@mail.ru

Abstract. The article is devoted to the pedagogical analysis of the public discourse of the «Rukhani Zhangyru» program. The main objective of the study is to identify value orientations in official and public communications and to substantiate their educational potential in shaping the national identity of youth. The research is based on the idea that the modernization of public consciousness is not only a socio-political phenomenon but also an important methodological and substantive resource that can be effectively integrated into the system of education and upbringing.

The study focuses on determining the role of discursive strategies in shaping youth's value orientations and on developing scientific foundations for the effective use of spiritual and cultural content in the educational process. The scientific novelty lies in offering a comprehensive pedagogical analysis of state ideological discourse, while the practical value is reflected in the applicability of results in educational practices, value-oriented programs, and methodological materials.

The methodological framework is based on content analysis: quantitative analysis was used to identify the frequency of lexical units and thematic markers, while qualitative analysis was aimed at interpreting them within political and cultural contexts. The results revealed that dominant concepts such as «national values», «education», «renewal», «unity», and «Kazakh language» play a significant role in shaping the value-based worldview of youth.

The potential for developing youth's national identity is primarily determined by their orientation toward values rooted in historical memory and cultural traditions. Moreover, the concepts of «education», «language», and «unity» contribute to the recognition of their own «national self» and enhance competitiveness in the global context. The value paradigm of the program strengthens civic responsibility, fosters social cohesion, and reinforces national integrity, thus serving as an effective pedagogical tool.

Keywords: Rukhani Zhangyru, public discourse, value, value orientations, content analysis, modernization of public consciousness, discursive strategies.